

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**EXEGESIS || IN EPISTOLAM || D. PAVLI AD EPHESIOS ||
ECCLESIAE, SANCTORVMQVE PA-||TRVM MENTI, ITA,
DEFENDENDIS PRÆ-||cipuis fidei dogmatibus accomodata,
vt à Ro-||berti Rolloci Scoti, Eidenburgensis ...**

Stevartius, Petrus

[S.l.], 1593

VD16 S 8959

Capvt Qvintvm. Estote ergo imitatores Christi, sicut & filij carißimi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70277)

iufmodi sunt, quas antea attigit, furti, mendacij, fornicationis, scurrilitatis, superbix, quas qui in animum admittunt, diabolo cenferi locum dediffe debet. Quæ expositio, etfi ad Pauli mētem satis accommodata videatur, non tamen malè sentiunt, qui verbis obscænis in confessu piorum virorum sine ratione effusis, dicunt, audientium animos, inhabitantem Spiritum sic conturbari, vt quasi tristis abscedat, eò quòd qui Deo adhæret, vnus cum illo spiritus efficiatur. Ex quo Spiritus sancti ab homine discessu, maximum damnum provenire, fit inde perspicuum, quòd Dei imaginem, animo suo impressam, amittat, quam ea die, qua Christi per Baptismum redemptionis particeps effectus fuerat, acceperat, dum ei Spiritus Dei character imprimeretur, & gratiæ arra eius cor donaretur, quæ diligenter aliàs erat custodienda, quòd ea perdita, nemini salus contingat, vitaque æterna concedatur.

CAPVT QVINTVM.

Estote ergo imitatores Christi, sicut & filij carissimi.

D M A X I M O hominibus est argumēto, quòd sint Dei filij, si facilè remittant iniurias, & inimicos diligāt ex animo, quia in eo similitudo quadam cum parēte Deo elucet, qui sibi infestissimū hominū genus filij sui morte, ab æterno exitio redēptum, reconciliauit. Vnde cœlestis Patris filios Christus Dominus appellandos promisit, qui pro persecūtibus se preces ad Deū fudissent. Hinc cum mutua ignoscendi necessitate proposita ad misericordiā Ephesios superiori- ricapite, prouocasset, huius initio, cōmunem parentem

H 2

Deum

Ezech. 15.
Luc. 17.

Deum imitandum proposuit Apostolus, qui paratissimum & promptissimum ad ignoscendum se semper esse, contestatus fuisset, quocumque temporis momento de suis flagitiis pœnitentia ductus, ad ipsum quispiam confugisset. Cùm enim naturæ lege sancitum sit, vt tales nos aliis præbeamus, quales eos in nos esse cupimus, impudētissimus esset ille, qui à Deo Patre postularet offensionis & pœnæ condonationem, qui & in fratrem, siue proximum, retinuisset armatum & infensum animum.

Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo

Ioan. 3.
Esai. 55.

76. Dei imitandi rationem & conuenientiam dicit esse charitatem, cuius signum euidentissimum & typus Christi fuit dilectio, qui cùm eius inimici essemus, sola sua diuina bonitate adductus, non expectata aut requisita causa ex parte nostra, semetipsum tradidit in crucis mortem, ad saluandum & liberandum nos à peccato, & ad dandam gratiam, vt Deo conciliati, possemus eius præcepta seruari. Mortis enim ipsius sacrificium ita Patri gratum, acceptumque fuit, vt peccatis nostris expiatis, eiusque seueritate, quam peccata nostra promerebantur, in lenitatem & misericordiam commutata, suam gratiam nobis impertierit, quàm in ipsius amicitiam recepti, ad felicitatem, ius & hæreditatem consequeremur, si modò nostra opera, certa que à Deo ad id requisita media, non defuissent. Neque enim Christi mortis oblatione Pater alia ratione adductus est, vt hominibus tum remitteret peccata, tum ius ad patrimonium coeleste simul conferret, nisi pœnitentia, fides, Baptismus, spes, & id genus opera ex parte nostra, intercessissent.

Hebr. 11.
Luc. 13.
Marc. 6.
Ioan. 3.
Rom. 8.

sent. Quemadmodum enim si medicus salutaria remedia conficiat, quæ nolit æger ex eius præscripto sumere, vana sunt, & parum vtilia: ita Christi mors parui aut nullius est ei ponderis, qui, vti decet, eam sibi propriam non effecerit. Poculum immortalitatis, quod confectum est de nostra infirmitate & virtute diuina, habet quidem in se, vt omnibus proficit: sed si non bibitur, non proficitur, inquit Augustinus. Hinc Paulus ab omni inquinamento carnis emundationem desiderabat, vt Spiritus sanctificatio in Dei timore posset à nobis perfici. Quare non immeritò peccata per Christum esse nobis donata, frequenter prædicaret Rollocus, si etiam quod nostrarum desideratur partium, adiungeret. Fide quidem & Spiritu coniunctos Christo, mortis Christi participes fieri affirmat: at quomodo Spiritus, quomodo fides, quæ per charitatem operatur, hominibus contingat, vel nescit, vel prudens & sciens reticet. Efflagitat quidem resipiscentiam, nouam scilicet vitam, in qua Lutherus poenitentia totam rationem constituebat: sed quæ homini nullam molestiam, nullam asperitatem ob admissa scelera afferat.

August. lib. aduersus artic. sibi falso impostos in respon. ad art. 1. 2. Corinth. 7.

Galat. 5.

Fornicatio autem & omnis immunditia, aut auaritia nec nominetur in vobis, sicut decet Sanctos, aut turpitudine

77. Magistris purior discipulus nullam esse hæresion ait Rollocus, quæ non defendat aliquam impuritatis speciem. Propera proinde Rolloce ad Ecclesiam, quæ vt est sine, vel ruga, vel macula, castimonie, puritatisque officinas, in quibus virgines, Deo sacratae, summo studio semper instituit, fouit, defendit, donec tuæ sectæ coenosi homines, eas per vim & luxuriam diriperent, polluerent, violarēt. In hoc verò Pontificiorum mentē

2. Corinth. 11.

Roman. 7.

non est assecutus, quando carnis impuras titillationes non esse peccata asserit, si maximè consensus non accesserit. Vnde & gratias agis, quòd apud te nulla impura doctrina defendatur. Nec apud nos, Rolloce, impuritati relictus est locus, at Paulo nos esse castiores affirmare non possumus, quem carnis infirmitas, motusque ratione vacui, sine tamen peccati labe, plurimum infestabant. Armato etenim diuinæ gratiæ præsidio cùm malum, quod oderat, præter voluntatem faceret, ex Domini responso fit evidens, deprecanti potius laudem, quàm labem, gloriam quàm maculam, has corruptæ carnis irritationes attulisse, licet stimulus ille maximam, diurnamque molestiam afferret: nemo enim est quantacunque iustitia & castitate præditus, qui dum viuit, has illecebras, & carnis lenocinia queat coërcere, licet, iuuante Deo, iisdem possit & resistere, & reluctari, ac eorum voluptatem respuere. Cùm enim hi carnis motus naturæ corruptæ sint effecta, luce meridiana fit clarius, peccati nullam ea habere rationem: cùm ad eò peccatum ab hominis voluntate dependeat, vt si ab ea minimè fuerit profectum, nullo modo peccatum sit existimandum. Atque hoc est quod alibi Paulus dicit, se facere illud, quod non vult. Vnde sequi de malo quod agit, sic esse sentiendum, vt sit dicendus, non ipse illud agere, sed quod in ipso habitat, nempe fomes: nam velle, subiungit, adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio.

Nemo vos seducat inanibus verbis; propter hac enim venit ira Dei in filios dissidentia: nolite ergo effici

78. Quia non omne impuritatis & impudicitæ genus,

non

E H

nus,

nus, quo polluitur corpus, lege diuina prohiberi quidam impostores docuerunt, ideo monet, ne inanibus eorum verbis, ratione scilicet vacuis, aures præbere velint, quia à Doctoribus, qui talia, inquit, inculcant, fit inde euidens, vos decipi, quòd Deus non modò in cœciam, fornicationem, &c. sed & omnem intimi animi libidinem, cui consensus accesserit, seuerissimè puniat. De qua minimè pœnam exigeret, nisi culpæ, peccatiq̃ue rationem haberet adiunctam, cùm à Deo sit alienum, sine culpa pœnam cuiquam infligere. Nam cùm, vt Oseas dixit, hoc peccatum cor hominis auferat, saepeq̃ue excædet, pleni sunt veteris Scripturæ libri, quanta seueritate in hoc vitij genus semper fuerit animaduersum, quod ipsum hîc etiam non tacuit Apostolus, quando in luxuriæ deditos vindictam diuinam sœuire dixit. Atque vtinam Lutheri & Sectariorum inania verba neminem decepissent, quæ carni non modò habenas laxârunt, sed & in hoc genere peccantibus licentiam & impunitatem promiserunt. Quid enim inanius, quàm parem edendi, & congregandi necessitatem profiteri? quid turpius, quàm ab vxore ad ancillam coniugem mittere? &c. & tamen quia huiusmodi turpitudinis operarij credunt, Christi q̃ue meritis nituntur, nihil vel piaculi, vel sceleris designare possunt, quos meritò proinde canes & belluas impuras hoc loco Rollocus damnat.

Osea 4.

Eratis enim aliquando tenebra, nunc autem lux in Domino.

Vt filij lucis ambulate, fructus enim lucis

79. Quemadmodum apparet quis esse id, quod principem in eo loco occupat (sicut tota ciuitas videtur esse Rex, & quod Rex facit, dicitur tota facere ciuitas)

Via peccatorum dicitur tenebrosa.
Prouerb. 4.

Zachar. 8.

2. Corinth. 6.

ciuitas) sic quando peccatum in aliquo dominatur, tunc totus homo dicitur peccatum & tenebræ. Quibus verbis Apostolus innuit, in profunda aliquando fuisse Ephesios ignorantia versatos, priusquam multiformis sapientia Dei, sua prædicatione, ipsis innotuisset, per quam etiam cognoscere facile potuerunt, quas antea commemorauit multiplices effrænata carnis turpitudines, & cupiditatū fœditates, peccati vim habuisse: At nunc, inquit, in tenebris sedentibus, cū per Christum diuinæ voluntatis cognitionem acceperitis, uiuite, vt eos decet, quibus diuina sapientia affluenter contigit, opere præstare, quæ didicistis: Quasi ad generales iustitiæ fructus, & operationes prouocando actionum præcipuarum Catalogum recenseret, quibus homo iustitia præditus, & ad Deum, & ad proximum, & ad seipsum facile tum dirigitur, tum ordinatur. Atq; idè cū lucis Euangelicæ finem, non abs re vitæ probitatem & innocentiam asserat esse Rollocus, vellem responderet, cur bonorum operum exercitia, varias disciplinas, corporum castigationes, vigilias, &c. Ecclesiæ Catholicæ instituto tum excogitata, tum approbata, sui ordinis homines tanto studio contemnant, damnent, reiiciant. Vellem etiam adiungeret, an vllius semel ex hominisanimo fuerint prorsus excussæ tenebræ, an cum gratiæ luce, peccati obscuritas, vtī supra commemorauit, simul remaneat, ita vt iustitiæ cum iniquitate, luci cum tenebris sit aliqua communis societas.

Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Videte itaque fratres, quomodo cautè

80. Si spirituali somno oppressis nulla reliqua facultas est ad vitam spiritualementem, nō magis quàm in homine mortuo

mortuo ad naturalem, cur excitari putat Rollocus arbitrij libertatem gratiæ diuinæ præuenientis dono, nisi vt cooperetur, & subsequente gratia, meritorias possit exercere vitæ æternæ operationes. Audi quæso Bernardum. Non partim gratia, partim liberum arbitrium, sed totum singula opera indiuiduè peragunt: totum quidem hoc, & totum illa: sed vt totum in illo, sic totum ex illo: & quemadmodum ex operibus, quæ facimus per solum Dei concursum naturalem, libertati nostræ non præiudicat concursus diuinus, ita neque in istis præiudicat gratuitus. Administrat quippe pro sua summa sapientia illa omnia suauissimè, & iuxta vniuscuiusque rei proprietatem & naturam. Alioqui cur dormientes, vt ex-

Bern. de gratia
& lib. arbit.

pergiscantur, excitat? quid exhortationes & monita ad vitæ nouitatem? cur obstinatæ voluntatis pulsaret ostia? cur inuitat? cur clamat, si non subest dormientium potestati, vt excitati conuertantur? Dormit quidem arbitrium peccati sopore grauatum; attamen licet admissio peccato, aliquam potestatem, non tamen libertatem amisit: neminem enim cogit, sed suadet, vt rectè operemur, & quicumq; ipsi assentitur, allicit & trahit, propter eam dum veniret in mundum, alij eum receperunt, alij neglexerunt, quo respicere videtur Ioannes, quando factam dicit hominibus à Christo fuisse potestatem, vt filij Dei fierent.

Sap. 8.

Richard. lib. de
statu hominis
integ. cap. 22.
August. lib. 83.
q. quæst. 68.
1. Retract. 26.
Ioan. 1.

Subiecti inuicem in timore Christi.

81. Generalis huius constitutæ sententiæ omnes cuiusvis ordinis homines concernentis partes inferius singulariter exponentur. Audiant, inquit Hieronymus, hæc Episcopi, audiant presbyteri, & omnis ordo Doctorum, subiectis suis se esse subiectos, & hoc facit vera cha-

Coloss. 5.

I

ritas,

ritas, vt alibi: per charitatem seruite inuicem, quoniam ad hoc ipsum ad egimus Christum, vt seruiret nobis. In eo enim Spiritu, quo Christus subiectum se prae-
 buit omnibus propter Deum, seruiens nobis in charitate, in eo nobis mutuo obsequendum & seruiendum, cupit Apostolus, non quidem sola hominum eminentiorum gloria, sed Christi timore ad hoc adductos, qui quidem Dei timor, sit potius reuerentia, quam timor ille, quem foras mittit charitas. Atque ideo omnis ordinis
2. Tim. 1. authorem constituens Rollocus Deum, vt sit ordo in
Rom. 13. omni politia & Repub. miror Ecclesiasticae oeconomiae cur non meminerit, cur politico Magistratui hanc curam incumbere significarit, vt ciues ipsius in vero Dei
Joan. 51. timore retineantur, & non potius ad Ecclesiae Praepositos & Rectores hoc munus reuocarit, quibus subiici & obedire iubentur, quotquot Christiano nomine censentur siue Reges, siue Duces, siue Imperatores, &c. qui à Petri pascuis tum doctrinae, tum fidei, tum religionis pabulum petere sunt iussi. Cum enim is regni caelorum
Matth. 16. clauis ab ipso Salvatore tum pro se, tum pro sua posteritate & promissas & traditas acceperit, ita vt & aperienti, & claudendi, ligandi & soluendi, poenas inferendi & remittendi potestatem habeat, ad eum, non ciuilem ad Magistratum Ecclesiasticae oeconomiae ratio pertinebit; Politia siquidem siue potestas ciuilis, ab Ecclesiastico statu ac Rep. spirituali valde distincta est, quemadmodum paulò antè insinuauimus, quando ipsam eandem Christi corpus mysticum appellauimus, quod natura, siue gubernandi modo, differant, licet reciproca quadam officiorum consuetudine vtrumque indigeat, & vtrumque alterum alteri praestet; tametsi ciuile in omnibus
 rebus

rebus Dei honorem vel salutem animarum quicumque *Gregor. Nyss.*
modo attingentibus superiori illi, spiritali videlicet,
parere, & eius præscriptione dirigi debeat, quemadmo-
dum vetustatis monumenta Pontificibus & Episcopis
Imperatores, Duces, &c. ad nutum obedisse testantur.
Numerianus, siquidem à Babyla Episcopo Antiocheno
correptus nunquam paruiſſet, niſi eum gradu dignitatis
maïorem ſe eſſe ſciuiſſet. Nec ſe Theodoſius Ambroſio
ſubiiciffet, nec à Symmacho Papa Anaſtaſius, nec ab In-
nocentio cum Eudoxia Arcadius latam contra ſe ex-
communicationis ſententiam æquo tuliffent animo,
niſi dignitatem Episcoporum ſua ciuili maiorem non
modò agnouiffent, ſed & eos Chriſti nomine in terris
legatione fungi vltro fuiſſent confeſſi. Audierant enim *Aſtor. 20.*
Petrum monentem, vt iſtis tanquam Præpoſitis obedi-
rent, eiſque ſubiacerent, quod iſi peruigilent quaſi ra-
tionem pro iſorū animabus reddituri. Audierāt Pau- *1. Timoth. 5.*
lum monentem, qui benè præſunt præbyteros, paren-
tum loco habendos, atque adeò duplici, id eſt, maximo
honore dignos, qui verbo & doctrina laborant, eiſque
tanquam Deo ex charitate obedientiam deberi, qui
nos in Chriſto Ieſu per Euangelium genuerunt.

*Mulieres uiris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domina, quoniam uir
eſt caput mulieris, ſicut Chriſtus caput eſt*

82. Quia diuerſi ſtatus & conditionis hominibus obe-
dientiam generatim præceperat Apoſtolus, hîc primò
obtemperandi conditiones œconomix, quæ tres, uiri
ſcilicet & mulieris, patris & filij, Domini & ſerui, con-
nexiones habet, præſcribit. Ac in primis mulieribus po-
tiores partes negans, ad ſubiectionem eas inuitat, ne

1. Pet. 3.
1. Cor. 11.

Eccles. 2.

viris suis sint, vt est apud Ecclesiasticum, contraria: sed potius eorum, ceu dominorum, in licitis scilicet & honestis, morem gerant voluntati, non quod viri coniugibus veluti seruis, qui non suam, sed solius Domini vtilitatem spectare solent, vti debeant, sed quòd vxoribus in his, quæ ad communem vtilitatem pertinent, virorum imperio sit obtemperandum, quomodo Apostolorum princeps etiam præcipit, vt viris suis mulieres sint idèò subditæ, quòd vir mulieris sit caput. Cùm enim in capite sensus præcipui vigeant (Sapientis enim oculi in capite eius) idèò ad virum mulieris gubernatio, sicut ad Christum Ecclesiæ regimen pertinet.

Sed sicut Ecclesia subiecta est Christo: ita & mulieres viris suis in omnibus

Theoph. Chryf.
Ephrphan. Am
brof. in hunc
locum.

Aug. in hunc
locum & lib. 6.
commentar. in
Lucam ad c. 8.

83. His satis liquet, matrimonium esse in ordinem rerum sacrarum à Christo redactum, & quidem ita, vt signum sit institutum gratiæ & mutue charitatis, quæ debet esse inter coniuges, sicut est inter Christum & Ecclesiam. Huius enim Sacramenti gratia efficit, vt vir & vxor mutue charitatis vinculo coniuncti, alter in alterius benevolentia conquiescat, alienosque & illicitos amores & concubitus non quærat, sed in omnibus sit honorabile connubium & thorus immaculatus. Hinc est, quòd Augustinus in nostris dicat nuptiis plus valere sanctitatem Sacramenti, quàm fœcunditatem vteri, cuius effectum hunc esse conuincit Paulus, vinculum inter coniuges indissolubile casti pudoris, fidei & amicitie plenissimū, adèò vt sicut Ecclesiam indissolubili nexu, sibi Christus, fide scilicet despōsavit: ita matrimonij res, inquit Augustinus, hæc sit, vt mas & fœmina connubio

copu-

copulati, quamdiu viuunt, inseparabiliter perseuerent, simul ita cohabitent, vt mulier ceu membrum capiti, viro tanquam superiori minimè repugnet, sed sicut Ecclesia Christo in omnibus obtemperet. Vnde cum vir Christo, Ecclesiae vxor cõparetur, fit perspicuum, mulieris esse virum, sicut Christus est caput Ecclesiae, eaque ratione fit, vt vir vxorem diligere debeat, & vicissim vxor virum.

Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam, & semetipsum tradidit pro ea, vt illam

84. Triplici ratione viri erga mulierem affectum promouere nititur: quarum prima est, à Christi exemplo, qui tanta dilectione profecutus est Ecclesiam, quanta maior excogitari non potest, cum maiorem charitatem exhibere nemo possit, quàm si vitam alterius causa profundat. In hoc, dicit D. Ioannes, cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam posuit pro nobis. Christus enim, vt Ecclesiam per Spiritum sanctum non nudis verbis & cõceptibus, sed gratiae infusione doceret omnem virtutem & veritatem, ita vt doctrinae eius vita posset respondere, seipsum tradidit pro ea in mortem, corpus scilicet suum donans, vt illi sanctificationis Spiritum impetraret.

Coloss. 2.
Galat. 2.
Ezech. 52.

1. Ioan. 2.
Ioan. 10.
Hebr. <time>

Mundans eam lauacro aque.

85. Ineptè fingit Rollocus, Baptismum interne purgationis duntaxat esse Symbolum, cum Paulus huic Sacramento mundandi vim & efficaciam sic adscribat, quasi virtutè à Christi passione acceperit, vt ad gratiam producendam efficaciter posset vsurpari. Deus enim hoc & aliis Sacramentis, tanquam instrumentis separa-

a Rom. 6.
Ezech. 36.
Zachar. 13.
Matth. <time>

tis utitur ad gratiæ productionem. Aded, ut in illis tanquam causis instrumentalibus gratia virtualiter contineatur, & non tantum in iis sit, ut in nudo signo, ut velle hic videtur idem Rollocus. Miratur proinde Augustinus, quæ tanta sit virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat. Quod enim in corpore natum est fieri per aquam, intelligendum est fieri intus per Spiritum. Dicitur enim fieri per aquam, quoniam sine hac humiliatione hominis ad aquæ lauacrum non lauaret animam Deus, sicut Naamani lepra, nisi ^b Iordanis aquam non potuit sanari, alioqui Baptismus dici non posset lauacrum regenerationis, si nos per illum Deus non lauaret, cum tamen ex aqua & Spiritu sancto simul à Christo ^c dicantur homines regenerari in novum hominem, & in statu filiorum Dei constitui, ut hereditatem regni Dei possint percipere.

b 4. Reg. 5.

c Ioann. 3.

In verbo vitæ.

86. Et hic Rollocus hallucinatur, verbum vitæ, aquæ adiunctum, Sacramenti tantum usum & significationem explicare somnians, quasi ad ipsius Baptismi substantiam non pertineret, & simul gratiam in anima non operaretur. Immò Rolloce, aquæ verbum adueniens dat ei virtutem peccata diluendi. - Eo enim ipso, quod quis aqua à ministro tingitur, horum verborum accedente forma: Ego te baptizo in nomine Patris, &c. peccatorum remissionem & gratiam, ac plurima alia dona, atque etiam virtutes reipsa in animo regeneratus consequitur.

Marcus 16.imo.

Vt exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid huiusmodi

Lib. 2. retrakt.
cap. 18.

87. Describit, inquit Augustinus, Ecclesiam Apostolus, non quæ iam sit, sed quæ præparatur ut sit, quando appare-

apparebit etiam gloriosa, cum enim, ait, non tantum dixerit, ut exhiberet sibi Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, sed etiam addiderit gloriosam: satis significauit, quando erit sine macula, aut aliquid huiusmodi, tunc utique gloriosa. Non enim modo in tantis malis, tantis scandalis, in tanta permitione hominum pessimorum, in tantis opprobriis impiorum dicendum est, esse eam gloriosam. Nam si Dominus ipse non fuit glorificatus, nisi resurrectionis gloria, quomodo dicenda est eius Ecclesia ante resurrectionem suam esse gloriosa. Mundat ergo eam lauacro aquae, abluens peccata praeterita, deinde perficiens eius sanitates, facit eam occurrere in illam gloriosam sine macula vel ruga. Haec Augustinus. Quae videntur eò tendere, ut gloriosa non dici debeat, quae hinc militat Ecclesia. At cum Baptismus omnes omnino maculas delet, dici potest Ecclesiae membra reddere immaculata. Quod adiungit sine ruga, id certum est, ad Baptismi nouitatem pertinere, qui veterem hominem sustulit & absumpsit. Renouatur quippe, ut aquilae^a iuuentus nostra per lauacrum regenerationis, & renouationis Spiritus sancti, quem effudit in nos abunde, per Baptismum etiam Christo spōso gloriosa illi Virgo genere ac virtute clara, pulchra, munda, veste preciosa, auro gemmisque ornata exhibetur, qualē certē nunc etiam credimus esse: non in omni parte sua quidē, nam id non est necesse: sed in multis membris, quorum sanctitas & puritas facit, ut Ecclesia ipsa sancta, vera, immaculataque dicatur, sicut in paruulis & adultis, qui primum baptizati sunt, vsu venit, & in his, qui criminibus mortalibus carent, secundum quod contra Rollocum regenerati perfecte sanctificati dici possunt, immo beati immaculati in via, qui in Dñi

Lib. de perfect. instit.

Eccles. 23.

a 1. Pet. 2. dicuntur regenerati quasi modo nati infantes.

Psalm. 102. Ad Titum 30.

1. Petr. 2.

lege

Psal. 118.

lege à Propheta prædicantur, & cùm se ab iniquitate seruauerint, dicuntur cum Deo esse immaculati, qui per Baptismum Christianæ Reipub. sunt insiti ciues.

Qui suam uxore diligit, seipsum diligit. Nemo enim vnquam carnem suam odio habuit, sed nutrit & fouet

Genes. 2.

Matth. 19.

Eccles. 2. 15.

88. Cùm natura homini compararit, vt seipsum diligit, vir porrò & mulier vnum quodammodò sint, cùm sicut anime caro; ita viro mulier sit subdita, fit vt sicut seipsum homo odisse non potest, ita naturæ repugnare, si vxorem odio prosequatur. Caro siquidem, si secundùm se consideretur, odio haberi non potest, cuius fouendæ & sustentandæ causa, tot tantiq; labores ab hominibus sepe suscipiuntur. Verùm si prout à Dei visione & beatitudine retrahit, in quã natura ferimur, spectetur (quamdiu enim in hoc corpore sumus, ^a peregrinamur à Dño)

a 2. Cor. 5.

Rom. 7.

1. Cor. 9.

Philip. 1.

ideò contigit sanctis hominibus, carnis molem, vt velent deponere, non tanquam malam, & odio persecutam, sed velut maioris boni impedimētum. Atq; etiam inde prouenit, quòd à sanctis hominibus affligatur & castigetur caro, quòd scilicet virtutum habitus, quibus ad vltimum finē disponitur, eius lasciuiua sapè impediatur.

2. Cor. 9.

Qui tamen ita carnem in seruitutem redigit, odio eam prosequi dicendus non est, sed eam potius diligere, quia eius bonum procurat, quod in eo situm est, vt Spiritui seruiat, sicut hominis bonum est, quod Deo subiiciatur: Mihi, inquit Propheta, adhærere Deo bonum est.

Psal. 72.

Propter hoc relinquet homo Patrem & Matrem, & adheret uxori suæ: & erunt duo in carne vna.

Matth. 19.

89. Et hîc Rollocus ex voce Misterij Papistis mirificè insultat, quasi non debuerint huius vocabuli præsidio, nouum Sacramentũ fabricare, quæ scilicet tantũ rem arcanam,

arcanam, & sacram, non verò Symbolum, aut signum rei sacræ significet. Mysterij igitur nomine, inquit, significatur spiritualis Christi & Ecclesiæ, non viri & vxoris coniunctio, sed longè falli hominem opinione contextus euincit, cum enim dixisset hîc Apostolus, relinquet patrem & matrem, & adheret vxori sui, & erunt duo in carne vna, subiunxit, hoc, nempe relinquere patrem & matrem, esse duo in carne, &c. magnum est Sacramentum, quia Christi & Ecclesiæ coniugium repræsentat, quasi Paulus coniuges ad mutuam beneuolentiam prouocaturus, insinuare velit, matrimonium non esse rem leuem, aut contemnendam, sed in eo magnum includi mysterium, quòd ad Christum & Ecclesiam referatur. Christi enim & Ecclesiæ coniunctio eius mysterij, quod est in fidelium cõiugio, terminus est & finis. Vnde concludit Augustinus, non esse Sacramentum, nisi in Ecclesia, quia ibi solum Christi & Ecclesiæ coniunctionem repræsentat, vbi non solum ex naturæ conformitate, sed ex spirituali charitate, qua Christus Ecclesiam diligit, & sanctè gubernat, ipsaq; Ecclesia Christo per fidem, spem, & charitatem adherere cernitur, matrimonium consideratur, in quo Deus virum & fœminam ad hunc finem coniungit, vt spirituali sua vnione, vnionem spiritua- lem Christi & Ecclesiæ significant, cui rei gratiam etiam largitur, sine qua spiritualem illam vnionem non haberent.

Bellarm.

Sacramentum hoc magnum est.

90. Quædam Sacramenta magna ob diuersa effecta, diuersasq; prærogatiuas dicuntur: primùm Baptismus, cuius effecta sunt peccati perfecta remissio, & hæreditatis cœlestis adoptio. Cõfirmatio, quia est Baptismi com-
 K plemen-

plementum & perfectio, per quam Spiritus sancti plenitudo confertur. Cùm autem reipsa Christum Eucharistia contineat, & non mystico siue spiritali modo tantùm, vt vult Rollocus, Sacramentorum maximum dici nō immeritò posse, Patres illi censuerūt, à quibus τελετή τελετῶν est appellata: & quia Matrimonium per viri & vxoris coniunctionem, reluctante Rolloco, Christi & Ecclesiæ cōiugium significat, magnum ab Apostolo hīc optimo iure, nominatur. Neq; enim repugnat (quod non intelligit Rollocus) aliquid esse corporale, quod sit etiam simul mysterium. Manna siquidem corporeum erat, & tamen Christi corporis, prout in Sacramēto reipsa quoad diuinitatem & humanitatem sumitur, vt & agnus paschalis erat figura, sicut aqua profluens ex petra corpus erat, & tamē qui eam bibebant, dicūtur à Paulo de consequēte eos petra bibisse. Quare (quod fingit Rollocus) non propter vnā Sacramēti vocem adducta est Ecclesia, vt distinctam habere Sacramenti rationem doceret Matrimonium, sed quia est signum siue Symbolum rei sacræ, non autem contractus civilis & naturalis, quē minister Ecclesiæ promulget. Neq; enim ad huius Sacramenti celebrationē ministerij aliū vel aliā quàm contrahentium opera opus est, licet Ecclesiæ instituto, nuperrima hæc conditio accesserit, vt Matrimonium ratum illud non habeatur, cui legitimus pastor non interfuerit.

Ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Veruntamen & vos singuli vnusquisq; vxorem suam sicut seipsum diligit.

91. Cùm Matrimonium fanis ad officium, agrotis, Augustino teste, sit ad remedium, Christi verò remedia aduersus peccata non sint, nisi per gratiam, perspicuū fit, Matri-

Ioan. 6.
1. Cor. 10.

Concil. Trid.

Concil. Trid.

Lib. 9. super
Genes. ad lit.
sap. 7.

Matrimonium ad hoc, vt inter coniuges mutui amoris affectio foueatur, gratiam afferre, licet enim natura homini in seuerit, vt appetitio naturalis, debitæ actioni consentiat, secundum quam relictis parētibus, vir vxori adhærens, magis ei quàm suis progenitoribus conglutinetur: gratia tamen opus est, vt id ritè fiat, & trinus Matrimonij bonorum vsus ad Dei gloriam dirigatur. Sicut ergò cum Ecclesia Christus colligatur: ita homini cum vxore maxima coniunctio esse debet, quæ vt fide, prole, & Sacramento retineatur necesse est. Maximum est inter patrem & filium, inter filium & matrem vinculum, tamen ab hoc per alium spiritualis Matrimonij nexum validiorem distractus est homo Christus, qui tãto amore est Ecclesiam suam profecutus, vt se & à patre quodam modo segregaret, & à matre legibus istius sæculi & viri se submittere. A patre quidem visus est disiungi Christus quodammodo propter Ecclesiam, quando in forma serui mundo apparuit: Exiui, inquit, à patre, & veni in mūdum: segregauit & se à matre, cùm propter eandem Ecclesiam mortuus est in cruce, ipsa matre discipulo, quem diligebat, commissa & relicta. Vt ergo triplex connexio viri ad mulierem, quæ & in consuetudine, & in amore, & in opere carnis consistit, ad Christi & Ecclesiæ imitationem firma, stabilis, & diutina esse possit, quæ demùm mortis legibus terminatur, gratiæ diuinæ adiuumento opus est. Atque ita Geneseos Scripturam interpretari videtur Apostolus: Si, inquit Rollocus, Sacramenti proprius finis est, nostri cū Deo reconciliatio, qua vnicuiq; opus est, cur sacrificuli vxores nō ducunt? Non est, Rolloce, omnibus Sacramentis hoc effectum commune, vt per se Deo homines recōcilient, quod ex

natura sua tum Baptismo, tum Poenitētiæ est proprium, sed vt Scholæ Theologi loquuntur, per accidens, sacrifici, vt loqui soles, onerum Matrimonij molē, cum ferre nec possint, nec velint, eius gratiæ præsidio non egent, quo facilia redduntur ea Matrimonij onera, sed Spiritus sancti in sua ordinatione accepto munere, in iis, quæ sui ordinis & officij sunt, vtuntur, iuuantur, & diriguntur.

CAPVT SEXTVM.

Filij obedite parentibus vestris in DOMINO.

92.

LLATÆ suprâ sententiæ (subiecti estote inuicem in timore CHRISTI) secundam adfert subiectionū speciem: Prima vxoris erat & mariti. Quæ soquitur, ad filios erga parentes spectat. Cùm ergò proximi charitas à charitate DEI ortum habeat, atque ad eam tanquam ad certam regulam dirigenda sit, tum quando parentes habere charos, ipsis parere, ipsos reuereri iubemur, id ea re maximè faciendum est, quòd eorum procreator sit DEVS, eosque liberis præesse voluit, quorum opera ipsos regit ac tuetur: qui cùm nobis auctor sit, vt eos reuereamur, idcirco id præstare debemus, quia à DEO hoc ipso dignantur honore. Ex quo fit, vt honor, quem parentibus habemus, DEO potius quàm hominibus haberi videatur. Atque hoc est, quod adiunxit Apostolus in Domino, quia amor, quo vel parentes, vel proximi diliguntur, suis finibus est circumscriptus. Iubet quidem Dominus diligere proximos, sicut nos ipsos: at si quis modum excedat, vt parem DEO & proximis honorem tribuat, grauissimè peccat, in quam

Luc. 10.